

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ НАДАННЯ ПЛАТНИХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISM FOR THE PROVISION OF PAID SERVICES BY HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Статтю присвячено проблемам розвитку ринку освітніх послуг закладів вищої освіти в Україні, зокрема висвітлено основні положення механізму надання платних послуг закладами вищої освіти. Розглянуто загальні трактування понять «механізм» та «організаційно-економічний механізм». На основі узагальнення наявних точок зору та підходів до їх визначення сформовано авторське розуміння понять «платні послуги» та «організаційно-економічний механізм надання платних послуг закладами вищої освіти». Визначено його особливості і структуру з метою підвищення ефективності діяльності закладів вищої освіти в сучасних умовах. Основним критерієм підвищення ефективності економічної діяльності закладів вищої освіти є позитивний економічний ефект, який досягається шляхом збільшення грошових надходжень до спеціального та загального фондів державного бюджету, а також одночасного зменшення (оптимізації) витрат.

Ключові слова: освіта, заклади вищої освіти, платні послуги, організаційно-економічний механізм, якість освіти.

Стаття посвячена проблемам розвитку ринка освітніх послуг закладів вищої освіти в Україні, зокрема висвітлено основні положення механізму надання платних послуг закладами вищої освіти.

Статтю присвячено проблемам розвитку ринку освітніх послуг закладів вищої освіти в Україні, зокрема висвітлено основні положення механізму надання платних послуг закладами вищої освіти. Розглянуто загальні трактування понять «механізм» та «організаційно-економічний механізм». На основі узагальнення наявних точок зору та підходів до їх визначення сформовано авторське розуміння понять «платні послуги» та «організаційно-економічний механізм надання платних послуг закладами вищої освіти». Визначено його особливості і структуру з метою підвищення ефективності діяльності закладів вищої освіти в сучасних умовах. Основним критерієм підвищення ефективності економічної діяльності закладів вищої освіти є позитивний економічний ефект, який досягається шляхом збільшення грошових надходжень до спеціального та загального фондів державного бюджету, а також одночасного зменшення (оптимізації) витрат.

Ключевые слова: образование, высшие учебные заведения, платные услуги, организационно-экономический механизм, качество образования.

УДК 378.014.54 (045)

Яківченко А.М.

аспірант кафедри маркетингу
Національний авіаційний університет

Yakivchenko Andrii

National Aviation University

The article is dedicated to the problems of the development of the educational services market provided by higher educational institutions in Ukraine. In particular, the main provisions of the mechanism of providing paid services by institutions of higher education are elucidated. The article provides the general interpretation of the concepts of «mechanism» and «organizational and economic mechanism». On the basis of the generalization of the existing points of view and the approaches of their definitions the author provides his understanding of the concepts of «paid services» and «organizational and economic mechanism of providing paid services by institutions of higher education». The characteristics and structure of the provided definitions are formed in order to increase the effectiveness of higher educational establishments in modern conditions. The main criteria for improving the efficiency of economic activities of higher educational institutions are – the positive economic effect, which is achieved by increasing cash flows to special and general funds of the State budget, as well as reducing (optimizing) costs. The main criteria for improving the effectiveness of organizational activities of higher educational institutions are – the content and organization of the educational process in higher education institutions, including next parts: the level of training of qualified workers in the field, the retention of students, planning and maintaining educational documentation, organizing and ensuring control, compliance with safe conditions labor, cooperation with stakeholders (social partners), labor market analysis, graduate employment, teaching students in scientific activities, as well as the provision of qualified scientific and pedagogical staff. The purpose of applying these criteria is to determine the level of implementation by higher educational institutions of the strategy and tactics of their development in the coming years. The determinants of positive change in higher education are technology development and urbanization, which outline the "rules of the game" for all participants in the educational market, inducing them to implement the latest educational models, techniques, technologies, mechanisms etc.

Key words: an education, high educational institutions, paid services, the organizational and economic mechanism, the quality of higher education.

Постановка проблеми. Уже декілька років поспіль пріоритетом для України є створення можливостей рівного доступу до освіти для всіх, що цілком відповідає таким цілям сталого розвитку, як «забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж життя» [11, с. 17], тому що існує прямий зв'язок між освітою, економічним зростанням, добробутом населення та рівнем життя.

Про необхідність подальшого реформування системи освіти в Україні також свідчать такі тенденції: вища освіта не повною мірою доступна для молоді та окремих категорій соціально вразливих верств населення; значна частина молоді вибирає навчання за кордоном; навички, які отримують здобувачі в українських закладах освіти, не завжди відповідають потребам ринку праці; недостатньо розвивається партнерство між закладами освіти, бізнесом, роботодавцями, владними інституціями тощо. Сьогодні в Україні освіта фінансується переважно з державного та місцевих бюджетів і меншою мірою за рахунок суб'єктів господарювання та домогосподарств. Проте змобілізованих фінансових ресурсів недостатньо для надання якісних освітніх послуг; бюджетні кошти на освіту й науку не покривають виплати на заробітну плату, стипендій, оплату комунальних послуг та споживання енергоносіїв, утримання і розвиток матеріально-технічної бази навчальних закладів та наукових установ, проведення перспективних наукових досліджень тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові питання щодо формування та реалізації освітньої політики, фінансування вищої школи вивчали іноземні (Т. Віссер, Ф. Кендерс, Дж. Питерс, К. Рой, К. Терлоу) та вітчизняні (Ю.О. Долиняк, М.Г. Олієвська, Н.В. Павліха, І.О. Цимбалюк, М.Р. Теровансов, Т.Л. Шестаковська та ін.) науковці. Проте організаційно-економічний механізм надання платних послуг закладами вищої освіти, що є предметом дослідження, аналізується недостатньо, не всі можливості щодо надання платних послуг закладами вищої освіти використано повною мірою.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування сутності та структури організаційно-економічного механізму надання платних послуг закладами вищої освіти для забезпечення зростання конкурентоспроможності вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформації вищої освіти в Україні зумовлені такими світовими тенденціями, як становлення економіки знань, інформаційного суспільства, зростання вимог ринку праці до людських ресурсів. В умовах коли система вищої освіти стала основним чинником забезпечення інноваційного типу економіки та сталого розвитку країн у цілому, послуги закладів освіти стали товаром, який купується/продається на світових та національних ринках.

У розвинених країнах експорт освітніх послуг забезпечує закладам вищої освіти стабільні фінансові надходження, що створює можливості для розвитку відповідно до національних та міжнародних стандартів і робить їх конкурентоспроможними на світовому ринку.

Варто зазначити, що на ринку освітніх послуг конкурують не стільки заклади вищої освіти як такі, скільки самі держави, їхні репутація, перспективи та багатовікові культурні традиції. Основними конкуруючими центрами на світовому ринку освітніх послуг є США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Австралія, Фінляндія [2, с. 55].

Суттєвою ознакою освітніх послуг є різноманітність цілей, поставлених перед виробниками цих послуг, і для забезпечення свого функціонування заклади вищої освіти надають платні послуги, які є дієвим механізмом забезпечення їхніх фінансових потреб.

Науковці зазначають, що комерціалізація освіти викликана формуванням міжнародного освітнього ринку. Наслідком комерціалізації стала конкуренція між навчальними закладами у сфері надання освітніх послуг. Будучи потужним стимулом розвитку освітніх технологій, підвищення якості освіти та конкурентоспроможності, усунення фінансових проблем, комерціалізація вимагає вдосконалення управління освітньої сфери для підвищення її ефективності функціонування [9, с. 158].

Разом із тим міжнародний досвід свідчить, що ринок освітніх послуг суттєво відрізняється від інших ринків та є неоднорідним. Це зумовлено тим, що сфера освіти має обмежені можливості комерціалізації і прибуткового ведення освітньої діяльності. Як правило, ринок освітніх послуг складається з приватного та державного секторів. Незважаючи на те що недержавні навчальні заклади є в усіх зарубіжних країнах, переважаючим є державний сектор, тому що, за оцінками експертів, приватний сектор (фінансується за рахунок плати за навчання, іноді інвестицій із власних джерел) не завжди здійснює підготовку фахівців відповідно до стратегій розвитку, а реагує на короткостроковий ринковий попит, задоволення якого не потребує довгострокового планування [4, с. 36].

Україна володіє потужним освітнім потенціалом та можливістю виходу вітчизняної освіти на світові ринки освітніх послуг. І в умовах радикальних соціально-економічних перетворень у країні вже відбулися зміни, які зумовили становлення та розвиток ринку освітніх послуг [6, с. 541].

Зокрема, для забезпечення високої якості й доступності освітніх послуг, збалансування попиту та пропозиції на них, оптимізації структури освітньої діяльності на регіональних ринках освітніх послуг із потребами регіону, підвищення ефективності управління закладами освіти та забезпечення конкурентоспроможності українських

закладів освіти на світових ринках освітніх послуг в Україні передбачено розширення фінансової самостійності закладів освіти, у тому числі за рахунок надання платних послуг, як це здійснюється у зарубіжних країнах.

Відповідно до Закону України «Про освіту», освітня послуга – це комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання [8].

В Україні заклади вищої освіти можуть надавати платні послуги, які умовно можна розділити на:

1) освітні платні послуги (послуги у сфері освітньої діяльності);

2) інші платні послуги (послуги у сфері наукової та науково-технічної діяльності, у сфері міжнародного співробітництва, у сфері охорони здоров'я, відпочинку, дозвілля, оздоровлення, туризму, фізичної культури та спорту, у сфері побутових послуг, у сфері житлово-комунальних послуг, інші послуги) [7].

Відомо, що перелік таких послуг затверджено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форм власності» від 27 серпня 2010 р. № 796. Водночас керівники закладів вищої освіти мають право затверджувати переліки платних освітніх та інших послуг, що не увійшли до вищезазначеного переліку.

У роз'ясненнях Міністерства освіти і науки України зазначається [5]:

1. Платні освітні та інші послуги надаються навчальним закладом у позанавчальний час та поза діяльністю, яка фінансується за рахунок загального фонду державного та місцевого бюджетів.

2. Платні освітні та інші послуги надаються понад обсяги, встановлені навчальними планами, та поза діяльністю, що фінансується за рахунок коштів загального фонду державного та місцевого бюджетів.

3. Платні освітні послуги можуть надаватися структурними підрозділами, які здійснюють навчання громадян за державним замовленням, або створеними для надання платних послуг структурними підрозділами навчального закладу.

4. Під час надання платних послуг, що не відносяться безпосередньо до сфери освітньої діяльності, застосовуються нормативно-правові акти, які регулюють надання послуг у відповідній сфері діяльності.

5. Керівники закладів вищої освіти затверджують перелік платних освітніх та інших послуг, що надаються навчальним закладом або установою освіти, із зазначенням часу, місця, способу та

порядку надання кожної послуги, їхньої вартості та осіб, відповідальних за їх надання.

6. Керівники закладів вищої освіти зобов'язані розмістити повну та достовірну інформацію щодо переліку платних освітніх та інших послуг, які надаються навчальним закладом або установою освіти, порядку їх надання, вартості, способу та строку оплати у доступних для замовників місцях та у визначені строки, а також оприлюднювати вартість освітніх платних послуг.

7. Відповідальність за встановлення вартості платних освітніх послуг, за їх економічне обґрунтування та якість несе керівництво навчальних закладів, що є характерною рисою їх автономії та самоврядування.

8. Перелік та визначення вартості освітніх послуг має обов'язково узгоджуватися з органами студентського самоврядування та студентськими профспілковими організаціями.

Незважаючи на низку законодавчих та нормативних актів («Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами», «Про порядок використання коштів, отриманих органами державної влади від надання ними послуг відповідно до законодавства, та їх розміри», «Щодо оприлюднення інформації про використання благодійних та спонсорських внесків» тощо [5]), в Україні недостатньо врегульовані питання надання платних послуг закладами освіти, зокрема:

– законодавством не визначено сутність поняття «платні послуги закладів вищої освіти»;

– актуальним і своєчасним завданням в контексті реформування освіти є формування організаційно-економічного механізму надання платних освітніх послуг.

В економічній літературі термін «механізм» визначають як спосіб організації й управління виробництвом із властивими йому формами, методами і засобами; послідовність процесів, етапів, процедур та інструментів, причому процес розкладається на етапи, а етапи включають певні процедури, кожна з яких зумовлює наступний етап; сукупність конкретних форм і методів свідомого впливу на економіку. Будь-який механізм включає цілі, критерії управління, фактори управління, методи дії на чинники управління; ресурси управління.

Слід зазначити, що система елементів впливу на економічні інтереси суб'єктів господарювання, яка враховує особливості його зовнішнього та внутрішнього середовища, формує економічний механізм, а обґрунтована певним чином послідовність управлінських дій, а також методів по реалізації функцій і принципів управління – організаційний механізм.

Організаційний механізм може існувати як самостійний, так і в сукупності з різними механізмами [3, с. 145], проте використання лише органі-

заційних важелів впливу на об'єкт управління без урахування економічних законів і закономірностей не забезпечує досягнення поставлених цілей, а тому доцільно формувати організаційно-економічні механізми.

Поєднання економічного й організаційного механізмів і створення організаційно-економічного механізму дають змогу створити чітку систему управління з урахуванням особливостей певної організації [3, с. 146].

С.В. Грищук зазначає, що в наукових колах є ґрунтовні підходи до трактування поняття «організаційно-економічний механізм» (щодо економічного об'єкта). На основі вивчення концептуальних підходів та ознак організаційно-економічних механізмів науковцем розроблено і запропоновано авторський підхід до трактування поняття, відповідно до якого організаційно-економічний механізм містить елементний, цільовий, функціональний, процесний складники. Складниками організаційно-економічного механізму є: елементи (об'єкти (галузь, складники галузі) та суб'єкти галузі (держава, відповідні державні органи)); інструменти (методи та форми); функції; завдання; цілі (мета); принципи [1, с. 123].

Аналіз наведених вище характеристик та складників дає змогу зробити висновок, що організаційно-економічний механізм надання платних послуг закладами вищої освіти – це безперервна, чітко налагоджена системна взаємодія між суб'єктами ринку освітніх послуг, що забезпечує досягнення системних цілей; така взаємодія реалізується за рахунок використання організаційних важелів впливу на заклади вищої освіти з урахуванням законів і тенденцій ринку освітніх послуг.

Ефективність функціонування організаційно-економічного механізму багато в чому залежить від ступеня узгодженості економічних інтересів таких суб'єктів, як держава і суспільство (на макрорівні), наймані працівники, роботодавці, виконавці та управлінці (на мікрорівні), у досягненні поставлених цілей (реалізація товарів і послуг, нарощування доходів, людського капіталу, раціональне використання ресурсного складника та ін.). Узгодження (збалансованість) цих інтересів реалізується за допомогою сукупності економічних та адміністративних методів управління та їх трансформації у відповідних механізмах для досягнення поставлених цілей [10, с. 35].

Як активна частина системи управління запропонований організаційно-економічний механізм здатен забезпечити розвиток закладів освіти відповідно до глобальних [11], національних [8] цілей, а також безпосередньо цілей закладів освіти та здобувачів освіти, тому що його складниками є:

1. суб'єкти ринку освітніх послуг (держава, заклади освіти, суб'єкти господарювання, замовники, здобувачі освітніх послуг);

2. об'єкт управління – платні послуги, тобто економічні блага, отримання яких забезпечується процесом навчання або пропонуються закладами освіти на платній основі для задоволення потреб споживачів. Платні послуги можуть бути довгостроковими, середньостроковими або короткостроковими; залежно від методів навчання – традиційні, програми проблемного навчання, програми, основані на аналізі ділових ситуацій. До інших суттєвих характеристик послуг закладів освіти відносимо сезонність, високу вартість, відносну тривалість надання, залежність результатів від умов майбутньої роботи та життя людини, яка навчається, неможливість перепродажу, необхідність ліцензування, конкурсний характер, досить молодий вік споживачів;

3. організаційні методи управління послугами закладів вищої освіти, які містять інструменти та важелі, що відповідають орієнтирам, передбачуваним наслідкам, критеріям вибору й оцінки, обмеженням і вимогам процесу розвитку закладів освіти з урахуванням потреб ринку та внутрішніх можливостей;

4. економічні методи управління послугами закладів вищої освіти, тобто сукупність засобів та інструментів, які цілеспрямовано впливають на створення умов для надання платних послуг закладами освіти;

5. принципи організаційно-економічного механізму надання платних послуг, які є вихідними положеннями механізму та його незаперечними вимогами, дотримання яких може забезпечити ефективну реалізацію та досягнення цілей в освіті. До таких відносимо принципи: законності, ефективності, обґрунтованості, адресності, прозорості, науковості, адаптації та гнучкості, системності;

6. показники якості платних послуг, які можуть використовуватися для моніторингу процесу надання платних послуг щодо досягнення таких системних цілей, як:

– забезпечення доступу до якісних освітніх послуг та зростання конкурентоспроможності вищої освіти в Україні;

– підготовка фахівців відповідно до потреб ринку праці шляхом формування у них затребуваних на ринку навичок та компетенцій;

– поліпшення фінансування закладів освіти за рахунок виявлення та практичного використання наявних резервів використання ресурсів закладами вищої освіти.

Зважаючи на всі вищезазначені аспекти формування організаційно-економічного механізму надання платних послуг закладами вищої освіти, вважаємо, що такий механізм умовно складається з двох ключових блоків:

організаційний блок – визначає повноваження суб'єктів механізму;

економічний блок – відображає безпосереднє функціональне наповнення механізму інструмен-

тами та засобами щодо управління платними послугами. Такими інструментами є: тарифи, ціни, фінансування, надходження, зарплата, податки, інші витрати, що дають змогу встановити вартість платних послуг на базі економічно обґрунтованих витрат.

В основі цього механізму лежить система управління закладами вищої освіти, реалізація стратегічних цілей якої слугує підґрунтям для розроблення та надання платних послуг.

Висновки з проведеного дослідження. Організаційно-економічний механізм надання платних послуг закладами вищої освіти є складовою частиною загальної системи управління освітою, який, використовуючи методи, засоби, ґрунтуючись на дотриманні певних принципів і закономірностей для його функціонування, забезпечує доступ населення до освітніх та інших послуг, підготовку фахівців відповідно до потреб ринку праці, а також поліпшення фінансування закладів вищої освіти за рахунок виявлення та практичного використання наявних резервів використання ресурсів закладами вищої освіти. Обґрунтовано, що організаційно-економічний механізм надання платних послуг закладами вищої освіти складається з двох взаємопов'язаних блоків, а платні послуги закладів вищої освіти є економічними та інтелектуальними благами, отримання яких забезпечується процесом навчання (платні освітні послуги) або пропонується закладами вищої освіти на платній основі (платні інші послуги).

Перспективою подальших досліджень є діагностика стану і тенденцій розвитку закладів вищої освіти в Україні, виявлення здобутків та проблем розвитку ринку освітніх послуг в Україні й за кордоном, а також визначення стратегічних орієнтирів державної політики щодо реалізації організаційно-економічного механізму надання платних послуг закладами вищої освіти в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гришук С.В. Сутність організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 121–129.
2. Долиняк Ю.О. Розвиток регіональних ринків освітніх послуг в умовах європейської інтеграції : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05 ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2018, 250 с.
3. Калина А.В. Організаційно-економічний механізм стимулювання праці як чинник гідної праці. *Соціально-трудові відносини: теорія і практика*. 2015. Вип. 2. С. 144–148.
4. Олієвська М. Фінансування людського капіталу в регіонах України : монографія. Рівне : НУВГП, 2017. 286 с.
5. Роз'яснення Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 12.04.2019).

6. Павліха Н.В., Цимбалюк І.О., Долиняк Ю.О. Особливості розвитку регіональних ринків освітніх послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 540–544.

7. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF> (дата звернення: 25.03.2019).

8. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 25.03.2019).

9. Терованесов М.Р., Терованесов А.М. Основні напрями вдосконалення управління системою вищої освіти. *Бізнес Інформ*. 2017. № 4. С. 157–162.

10. Шестаковська Т.Л. Концептуальні засади функціонування організаційно-економічного механізму розвитку національної системи освіти. *Науковий вісник Полісся*. 2015. № 1(1). С. 34–41.

11. Сімдесята сесія Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 18.09.2015. Перетворення нашого світу: Порядок денний 2030 року Сталій розвиток. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/L.1&Lang=E (дата звернення: 25.03.2019).

REFERENCES:

1. Grischuk S.V. (2018) Sutnist organizatsiyno-ekonomichnogo mehanizmu derzhavnogo reguluvannya galuzi [The essence of the organizational and economic mechanism of state regulation of the industry]. *Electronic scientific special edition of Mukachevo State University «Economy and society»*. Vol. 16, pp. 121-129.
2. Dolinyak Y.O. (2018). Rozvitok regionalnih runktiv osvithnih poslyg v umovakh evropeyskoi integratsii [Development of regional markets for educational services in the context of European integration] (PhD): 08.00.05 / East European National University named after Lesi Ukrainian. Lutsk, p.250.
3. Kalina A.V. (2015) Organizatsiyno-ekonomichnuu mehanizm stimuluvannya pratsi yak chunnuk gidnoi pratsi [Organizational and economic mechanism of labor stimulation as a factor of decent work]. *Social and Labor Relations: Theory and Practice*: Coll. sciences. pr. KNEU. Kiev: KNEU., Vol. 2. pp. 144-148.
4. Olievsky M. (2017) Finansuvannya ludskogo kapitaly v regionah Ukrainu [Financing human capital in the regions of Ukraine]: a monograph. Rivne: NUVHP, 286 p.
5. Rozyasnennya Ministerstva osvitu i nauky [Explanations by the Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (accessed 12 April 2019).
6. Pavlikha N.V., Tsymbalyuk I.A., Dolinyak Y.O. (2018) Osoblyvosti rozvutky regionalnuh runktiv osvithnih poslyg v Ukraini. *Elektronne naukove fahove vudannya Mykachivskogo derzhavnogo yunivrsitetu "Ekonomika I suspilstvo"* [Features of the development of regional

markets for educational services in Ukraine]. *Economy and society*. Vol 15, pp. 540-544.

7. Pro zatverdzhennya pereliku platnukh poslug yaki mozhut' nadavatysya zakladamy osvity, inshymy ustanovamy ta zakladamy systemy osvity, shcho nalezhat' do derzhavnoyi i komunal'noyi formy vlasnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 27 serpnia 2010 roku № 796. /Kabinet Ministriv Ukrayiny.

[On approval of the list of paid services that may be provided by educational institutions, other institutions of the education system that belong to the state and communal ownership: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-p> (accessed 25 March 2019).

8. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 5 veresnya 2017r. № 2145-VIII / Verkhovna Rada Ukrayiny. [On education: Law of Ukraine]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (accessed 25 March 2019).

9. Terovanesov M.P., Terovanesov A. M. (2017) Osnovni napryamy vdoskonalennya upravlinnya sys-

temoyu vyshchoyi osvity. *Naukovyy zhurnal «Biznes Inform»*. [The main directions of improving the management of the higher education system]. *Business Inform*. № 4. pp. 157-162.

10. Shestakovskaya T.L. (2015) Kontseptual'ni zasady funktsionuvannya orhanizatsiyno-ekonomichnoho mekhanizmu rozvytku natsional'noyi systemy osvity. *Naukovyy Visnyk Polissya*. [Conceptual foundations of the functioning of the organizational and economic mechanism for the development of the national education system]. *Scientific Herald Polesie*. No. 1 (1), pp. 34-41

11. Semydesyata sesiya Heneral'noyi Asambleyi Orhanizatsiyi Ob`yednanykh Natsiy vid 18.09.2015r. Peretvorennya nashoho svitu: Poryadok denyny 2030 roku Stalyy rozvytok. [Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development]. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/L.1&Lang=E (accessed 25 March 2019).